

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**ВЫСШАЯ СУДЕБНАЯ
ПАЛАТА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70, Republica Moldova, MD
- 2009, tel./fax: (+ 373 22) 22 52 27, 22 15 47

Республика Молдова, MD - 2009, мун. Кишинэу, ул.
М.Когэлничану, 70 Тел./ факс. (+373 22) 22 52 27,

12.03.2016 Nr. 5S-34/16
La nr. _____ din _____

**Dlui Alexandru Tănase
Președintele Curții Constituționale
a Republicii Moldova**

Stimate Domnule Președinte,

În conformitate cu art.135 alin. (1) lit. a), alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și art. 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție, în temeiul Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 12.03.2016, Vă remite alăturat sesizarea cu privire la interpretarea art. 116 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție.

Cu respect,

**Președinte interimar al
Curții Supreme de Justiție**

Petru Ursache

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
INTRARE NR.	<u>156</u>	
<u>12</u>	<u>03</u>	<u>20</u> <u>16</u>

**Plenul Curții Supreme de Justiție
a Republicii Moldova**

H O T Ă R Ă R E

Cu privire la sesizarea Curții Constituționale referitor la interpretarea art. 116 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție

Potrivit art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. b), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. b), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale și conducându-se de prevederile art. 16 lit. b) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul Curții Supreme de Justiție,

hotărăște:

A sesiza Curtea Constituțională cu privire la interpretarea art. 116 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție, în sensul explicării:

1. Este în drept judecătorul din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, precum și judecătorul Curții Constituționale să-și exercite mandatul până la ocuparea funcției de către succesorul de competență, în cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului a expirat, iar succesorul de competență nu a fost desemnat sau nu a intrat în exercitarea mandatului?

2. Care este autoritatea competentă să decidă continuarea exercitării mandatului judecătorului până la ocuparea funcției de către succesorul de competență?

**Președinte interimar al
Curții Supreme de Justiție**

Petru Ursache

mun. Chișinău,
12 martie 2016
nr. 8

S E S I Z A R E

a Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la interpretarea art. 116 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție

OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect interpretarea art. 116 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție, în sensul explicării:

1. Este în drept judecătorul din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor, precum și judecătorul Curții Constituționale să-și exercite mandatul până la ocuparea funcției de către succesorul de competență, în cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului a expirat, iar succesorul de competență nu a fost desemnat sau nu a intrat în exercitarea mandatului.

2. Care este autoritatea competentă să decidă continuarea exercitării mandatului judecătorului până la ocuparea funcției de către succesorul de competență?

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Prevederi relevante din Constituție:

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

“În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

“Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

“(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 116

Statutul judecătorilor

“(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sânt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii.

(3) Președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sânt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

(4) Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sânt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani."

Articolul 134

Statutul

"(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat."

Articolul 136

Structura

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sânt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.

Prevederi relevante din Legea cu privire la Curtea Constituțională:

Articolul 11. Numirea

"(2) Limita de vârstă pentru numire în funcția de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani."

Articolul 18. Vacanța funcției

(1) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează și se declară vacanța funcției în caz de:

- a) expirare a mandatului;
- b) demisie;

- c) ridicare a mandatului;
- d) deces.

(2) Încetarea mandatului și vacanța funcției în cazurile prevăzute la alin.(1) lit. a), b), d) se declară prin dispoziție a Președintelui Curții Constituționale, iar în cazul prevăzut la lit. c) de către Curtea Constituțională.

Articolul 19. Ridicarea mandatului

(1) Mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează prin ridicarea imunității judecătorului în caz de:

- a) imposibilitate a exercitării funcției de judecător din motive de sănătate timp îndelungat și neîntrerupt (mai mult de 4 luni);
- b) încălcare a jurământului și a obligațiilor funcției;
- c) condamnare de către instanța judecătorească pentru săvârșirea unei infracțiuni;
- d) incompatibilitate.

(2) Asupra ridicării imunității judecătorului și încetării exercitării funcției în cazurile prevăzute în alin.(1) decide Curtea Constituțională.

(3) Controlul asupra semnalelor de încălcare a jurământului sau a obligațiilor funcționale de către judecători se efectuează de un complet din 2 judecători, numiți prin dispoziție a Președintelui Curții Constituționale.

Articolul 20. Completarea vacanței

(1) În cazul încetării mandatului judecătorului conform art.18, Președintele Curții sesizează autoritatea competentă în termen de cel mult 3 zile de la data declarării vacanței funcției, solicitându-i să numească un nou judecător.

(2) Autoritatea competentă numește judecătorul în termen de 15 zile de la data sesizării Președintelui Curții Constituționale.

Prevederi relevante din Legea cu privire la statutul judecătorului:

Articolul 11. Numirea judecătorului în funcție

(1) Judecătorii judecătoriilor și judecătorii curților de apel se numesc în funcție, din numărul candidaților selectați prin concurs, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Candidații selectați, care întrunesc condițiile specificate la art.6, se numesc în funcția de judecător inițial pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sînt numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani.

(2) Judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți de către Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

(3) Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau pînă la atingerea plafonului de vîrstă și numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu

funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui.

(4) Refuzul de numire în funcție sau de reconfirmare în funcție trebuie să fie motivat și se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară, Președintele Republicii Moldova anunță Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile.

(5) La propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii, Președintele Republicii Moldova emite un decret privind numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vîrstă în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii repetate.

Prevederi relevante din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție:

Articolul 9

Numirea judecătorilor Curții Supreme de Justiție

(1) Judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în termen de 30 de zile de la data înregistrării propunerii în Parlament.

(2) În cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție cu funcția respectivă, de încălcare a legislației de către acesta sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui, Consiliul Superior al Magistraturii, în interiorul termenului indicat la alin.(1), este informat de către Președintele Parlamentului în temeiul unui aviz al Comisiei juridice, pentru numiri și imunități. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară sau în cazul vacanței Parlamentului, Consiliul Superior al Magistraturii este anunțat despre prelungirea acestui termen cu 15 zile sau până la începutul sesiunii.

(3) Parlamentul examinează propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii în termen de 30 de zile de la data înregistrării acesteia în Parlament.

Prevederi relevante ale Legii cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică:

Articolul 3

Sfera de aplicare a prezentei legi

“[...] (2) Prevederile prezentei legi se aplică demnitarului în partea în care statutul acestuia nu este reglementat prin legi speciale. În cazul în care soluțiile juridice prevăzute de prezenta lege și de legea specială care reglementează activitatea demnitarului respectiv diferă, se aplică prevederile legii speciale corespunzătoare.”

Articolul 7

Mandatul demnitarului

“[...] (3) În cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului expiră sau a expirat, iar succesorul de competență nu intră în exercitarea mandatului, demnitarul continuă să-și exercite mandatul pînă la ocuparea funcției de către succesorul de competență.”

Prevederile relevante ale Legii nr.947-XIII cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii:

Articolul 4

Competența Consiliului Superior al Magistraturii

“[...] (1) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe referitoare la cariera judecătorilor:

a) face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, respectiv, Parlamentului de numire, promovare, transferare sau eliberare din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești; [...]

e) dispune interimatul funcției de președinte sau de vicepreședinte al judecătoriei sau al curții de apel, în cazul vacanței funcției sau suspendării din funcție a acestora, pînă la completarea funcției vacante în modul stabilit de lege sau anularea suspendării; [...]

EXPUNEREA ARGUMENTELOR

În virtutea normelor constituționale, judecătorii Curții Constituționale sunt numiți în funcție de Parlament, Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii.

În același timp, la numirea judecătorilor Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor participă Consiliul Superior al Magistraturii și după caz Președintele Republicii Moldova sau Parlamentul.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a elucidat natura juridică a codeciziei în procesul numirii/demisiei judecătorilor, în corelație cu principiul separației puterilor în stat și principiul independenței sistemului judiciar.

Curtea a reținut că dispozițiile constituționale privind separația puterilor în legislativă, executivă și judecătorească (art.6), privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor instanțelor judecătorești (art.116 alin.(1)), privind stabilirea prin lege organică a organizării instanțelor judecătorești, a competenței acestora și a procedurii de judecată (art.115 alin.(4)) definesc statutul juridic al judecătorului în Republica Moldova și consacră justiția ca o ramură a puterii în stat independentă și imparțială.

Astfel, în Hotărârea nr.17 din 2 iulie 2013, Curtea Constituțională, *inter alia*, a menționat:

"Pornind de la statutul constituțional-legal al judecătorului, de la calitatea sa de exponent al puterii judecătorești, ținând cont de faptul că independența judecătorului presupune capacitatea sa de a aplica legea corect și de a se caracteriza prin înalte calități morale, legiuitorul a condiționat selectarea, promovarea, transferarea, numirea judecătorului printr-o serie de exigențe obiective privind calificarea, onestitatea, competența și experiența de viață."

În același sens, dispozițiile articolelor 114 și 116 alin.(1) din Constituție consacră principiul independenței judecătorilor, fără de care nu se poate vorbi de o activitate autentică de înfăptuire a justiției. Realizarea principiului independenței judecătorului, pus la baza autonomiei puterii judecătorești, se asigură prin procedura de înfăptuire a justiției, precum și prin modul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție a judecătorului.

În Hotărârea nr.23 din 9 noiembrie 2011, Curtea a reținut următoarele:

“40. La amenajarea raporturilor dintre puteri, Constituția organizează acțiunile de cooperare a acestora, cu mai multă sau mai puțină greutate, în procesul de formulare a deciziilor, astfel încât puterile statului să se echilibreze reciproc, în dorința evitării deciziilor discreționare și abuzurilor. Toți acești participanți se supun însă prevederilor constituționale, trebuind să respecte normele legale în ceea ce privește modul de interacțiune.

Rezumând cele enunțate în Hotărârea nr.23 din 9 noiembrie 2011, Curtea a reținut că, având în vedere prevederile constituționale referitoare la organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, constatând că au fost respectate toate dispozițiile legale în vigoare în materia acestor proceduri, Parlamentul sau Președintele Republicii Moldova au îndatorirea constituțională de a proceda la numirea candidaturilor la funcțiile de judecător, președinte, vicepreședinte ale instanțelor judecătorești desemnate de către Consiliul Superior al Magistraturii.

În viziunea Curții, numai într-o astfel de ipoteză, prin aplicarea articolului 116 din Constituție, poate fi exercitată competența Parlamentului sau a Președintelui Republicii Moldova la numirea judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, **pentru a se respecta principiul constituțional al separației și colaborării puterilor în stat. O abordare contrară a semnificației intervenției Parlamentului sau Președintelui Republicii Moldova în procesul de numire în funcție a judecătorilor, președinților, vicepreședinților instanțelor judecătorești ar aduce atingere valorilor, regulilor și principiilor constituționale privind separația puterilor și independența justiției.**

Prin Hotărârea nr.9 din 27 mai 2003 pentru controlul constituționalității art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, cu modificările și completările ulterioare, și art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii în redacția Legii nr.373-XV din 19 iulie 2001 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (M.O. nr.123/11, 2003), a statuat cu valoare de principiu că:

“[...] aceste propuneri [ale Consiliului Superior al Magistraturii] nu pot fi obligatorii pentru un organ colegial cum este Parlamentul, deoarece fiecare deputat este liber să voteze după propria convingere. [...]”

În același timp, având în vedere principiul separației și colaborării puterilor în stat și independenței sistemului judecătoresc, Curtea a considerat că Parlamentul urmează să țină cont de faptul că, în cazul în care nu va proceda la demiterea formală a unui judecător la propunerea respectivă a Consiliului Superior al Magistraturii, **din momentul adoptării hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorul demis nu mai dispune de mandatul autorității cu**

rol primar ca parte a mecanismului codeciziei și, prin urmare, nu mai are împuterniciri pentru a judeca cauze. Prin urmare, actul Parlamentului sau Președintelui are un caracter formal, astfel încât orice viciu potențial de procedură comis de către aceste autorități nu restabilește în funcție judecătorul demis de Consiliul Superior al Magistraturii.

În așa mod, Curtea Constituțională a statuat că Consiliul Superior al Magistraturii și Parlamentul sau Președintele Republicii Moldova au sarcina constituțională comună de numire/destituire din funcțiile de judecător, președinte și vicepreședinte al instanțelor judecătorești, ele trebuind să respecte prevederile legale referitoare la modul de interacțiune, iar încălcarea acestora reprezintă o obstrucționare a funcționalității puterii judecătorești de către puterea legislativă sau executivă.

Astfel, din jurisprudența Curții Constituționale poate fi dedusă clar obligația tuturor actorilor implicați în numirea judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție și Curtea Constituțională de a colabora în spiritul normelor constituționale și a codecide astfel încât să nu fie prejudiciate prevederile constituției referitoare la independența și funcționalitatea autorităților judiciare.

Totuși, din activitatea recentă a Curții Constituțională și Curții Supreme de Justiție rezultă că sunt frecvente cazurile când, pentru varii motive, se întârzie alegerea sau numirea în funcție a judecătorilor. O atare situație, riscă să conducă la disfuncții serioase a puterii judecătorești sau chiar necesitatea de a sista, pe o perioadă de timp, activitatea celor mai importante instituții ale statului de drept.

Legiuitorul constituent a legiferat expres în Constituție că durata mandatului Parlamentului este de 4 ani și că acesta se prelungește până la întrunirea legală a noii componente (articolul 63); că mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales (articolul 80); că Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament, îndeplinind numai funcțiile de administrare a treburilor publice până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern (articolul 103). Astfel, Constituția stipulează expres prelungirea de drept a mandatelor Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului, acest mecanism fiind destinat asigurării continuității exercitării puterii în stat și evitării vidului de putere.

Pe de altă parte, Constituția nu prevede o normă similară de prelungire de drept a mandatelor judecătorilor Curții Supreme de Justiție și Curții Constituționale, judecătorilor din judecătoria și curțile de apel.

În conformitate cu articolul 3 alin.(2) din Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică, prevederile acestei legi se aplică demnitarului **în partea în care statutul acestuia nu este reglementat prin legi speciale**. În cazul în care soluțiile juridice prevăzute de această lege și de legea specială care reglementează activitatea demnitarului respectiv diferă, se aplică prevederile legii speciale corespunzătoare.

Procedura de numire și de eliberare din funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție și Curții Constituționale este guvernată de legi organice

speciale, care au fost adoptate întru dezvoltarea și realizarea prevederilor constituționale.

Însă Constituția, Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Legea cu privire la statutul judecătorului și Legea cu privire la Curtea Constituțională nu reglementează prelungirea mandatului de judecător.

Este de menționat că Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, amendată prin Protocolul 14, deși proclamă că judecătorii sunt aleși pentru o durată de 9 ani și mandatul lor se încheie atunci când împlinesc 70 ani, totuși, la art. 23 §3 stabilește că judecătorii rămân în funcție până la înlocuirea lor.

Plenul consideră că omisiunile normative menționate pot aduce atingere principiilor separației puterilor, independenței puterii judecătorești și dreptului constituțional de acces liber la justiție.

În contextul argumentelor expuse *supra*, potrivit art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. b), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. b), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale și conducându-se de prevederile art. 16 lit. b) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul Curții Supreme de Justiție

s o l i c i t ă :

Interpretarea art. 116 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție, în sensul explicării:

1. Este în drept judecătorul din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor, precum și judecătorul Curții Constituționale să-și exercite mandatul până la ocuparea funcției de către succesorul de competență, în cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului a expirat, iar succesorul de competență nu a fost desemnat sau nu a intrat în exercitarea mandatului?

2. Care este autoritatea competentă să decidă continuarea exercitării mandatului judecătorului până la ocuparea funcției de către succesorul de competență?

Cu respect,

**Președinte interimar al
Curții Supreme de Justiție**

Petru Ursache

mun. Chișinău,
12.03.2016